Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i (SMKBÖ-9)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i (SMKBÖ-9)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30726

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i (SMKBÖ-9), bireylerin sosyal medya platformlar?na yönelik geli?tirdikleri a??r? ve **sorunlu sosyal medya kullan?m?n?** (Problematic Social Media Use - PSMU) psikometrik olarak de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir ölçektir. Orijinal olarak yabanc? dilde haz?rlanan bu ölçek, Hakan Sar?çam ve F. F. Adam Karduz taraf?ndan 2018 y?l?nda Türk kültürü ve dili için **uyarlama** (adaptation) çal??mas?yla psikoloji literatürüne kazand?r?lm??t?r. Ölçek, özellikle sosyal medya ba??ml?l??? belirtilerini yans?tan bili?sel, duygusal ve davran??sal semptomlar? ölçmeyi hedeflemektedir. Bu uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkiye'deki ara?t?rmac?lar taraf?ndan güvenilir ve geçerli bir araç olarak kullan?lmas?na olanak tan?m??t?r.

Anahtar Kelimeler

Sosyal medya, sosyal medya ba??ml?l???, sorunlu sosyal medya kullan?m?, psikometrik **uyarlama**, geçerlik, güvenirlik, SMKBÖ-9, Hakan Sar?çam

Yazarlar

Hakan Sar?çam, F. F. Adam Karduz

Amaç

SMKBÖ-9'un temel amac?, bireylerin sosyal medyay? kullanma biçimlerinin psikolojik bir bozukluk seviyesine ula??p ula?mad???n? tespit etmek için standardize edilmi?, k?sa ve etkili bir araç sunmakt?r. Ölçek, kullan?m?n kontrol edilemez hale gelmesi, yoksunluk belirtileri, sosyal medyay? gizleme çabas? ve olumsuz sonuçlara ra?men kullan?ma devam etme gibi sosyal medya kullan?m bozuklu?unun kritik bile?enlerini ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Bu araç, özellikle klinik ve akademik ara?t?rmalarda risk alt?ndaki popülasyonlar? belirlemek için kritiktir.

Uyarlama çal??mas?n?n spesifik amac? ise, orijinal ölçe?in kültürel ve dilbilimsel e?de?erli?ini sa?layarak, Türk popülasyonunda **geçerlik** ve **güvenirlik** kan?tlar?n? sunmakt?r. Bu sayede, Türk kültürüne özgü sosyal medya kullan?m örüntülerinin bilimsel yöntemlerle incelenmesi mümkün hale gelmi?tir.

Yap?

Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i (SMKBÖ-9), temel olarak **sorunlu sosyal medya kullan?m?** (PSMU) yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, genellikle davran??sal ba??ml?l?k modelleri çerçevesinde ele al?n?r ve a?a??daki temel boyutlar? içerebilir:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Saliency (Belirginlik): Bireyin dü?ünce ve davran??lar?n?n sosyal medya kullan?m?na odaklanmas?.
Mood Modification (Duygu Durumu De?i?ikli?i): Sosyal medyay? olumsuz duygulardan kaçmak veya olumlu duygular yaratmak için kullanma.
Tolerance (Tolerans): ?stenen etkiyi elde etmek için giderek daha fazla sosyal medya kullanma ihtiyac?.
Withdrawal Symptoms (Yoksunluk Belirtileri): Sosyal medya kullan?m?n?n k?s?tland???nda ortaya ç?kan rahats?zl?k, huzursuzluk veya sinirlilik.
Conflict (Çat??ma): Sosyal medya kullan?m?n?n di?er ya?am alanlar?yla (i?, okul, aile, sa?l?k) çat??mas?.

SMKBÖ-9, 9 maddelik k?sa formuyla bu ba??ml?l?k benzeri semptomlar?n genel ?iddetini tek bir faktör alt?nda toplamay? amaçlamaktad?r, böylece h?zl? ve pratik bir de?erlendirme imkan? sunar.

Geçerlik

Sar?çam ve Adam Karduz (2018) taraf?ndan gerçekle?tirilen uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in yap?sal geçerli?ini incelemek üzere faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r. Genellikle bu tür uyarlama çal??malar?nda, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n? do?rulamak amac?yla **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) uygulan?r. Çal??man?n sonuçlar?, 9 maddelik tek faktörlü yap?n?n Türk örnekleminde iyi bir uyum sergiledi?ini göstermi?tir.

Ayr?ca, ölçüt ba??ml? geçerlik kapsam?nda SMKBÖ-9 puanlar?n?n, teorik olarak ili?kili oldu?u dü?ünülen di?er yap?larla (örne?in, genel internet ba??ml?l??? ölçekleri, depresyon veya yaln?zl?k ölçekleri) anlaml? korelasyonlar gösterdi?i tespit edilmi?tir. Bu bulgular, ölçe?in gerçekten sorunlu sosyal medya kullan?m?n? ölçtü?ünü desteklemektedir.

Güvenirlik

SMKBÖ-9'un **güvenirli?i**, iç tutarl?l?k katsay?s? (Internal Consistency) ile de?erlendirilmi?tir. Sar?çam ve Adam Karduz (2018) çal??mas?nda, ölçe?in genel iç tutarl?l???n?n yüksek oldu?u bildirilmi?tir. Ölçe?in tümü için hesaplanan **Cronbach Alpha** katsay?s?n?n, kabul edilebilir s?n?rlar?n üzerinde, genellikle .80 ve üzeri de?erlerde oldu?u saptanm??t?r. Bu yüksek katsay?, ölçek maddelerinin ayn? psikolojik yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Buna ek olarak, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? test etmek amac?yla test-tekrar test güvenirli?i de incelenmi? olabilir. Yüksek test-tekrar test korelasyonlar?, ölçek puanlar?n?n k?sa zaman aral?klar?nda stabil kald???n?, yani tesadüfi hatalardan ar?nm?? oldu?unu kan?tlar.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?, SMKBÖ-9'un faktör yap?s?n? do?rulamaya odaklanm??t?r. Orijinal ölçe?in teorik çerçevesine uygun olarak, 9 maddenin tamam?n?n tek bir faktör alt?nda topland??? Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile gösterilmi?tir. Faktör yüklerinin yüksek olmas?, her bir maddenin ölçülen yap?ya (sorunlu sosyal medya kullan?m?) önemli katk? sa?lad???n? i?aret etmektedir. Model uyum indeksleri (RMSEA, CFI, TLI vb.) mükemmel veya kabul edilebilir s?n?rlar içinde bulunarak, teorik modelin gözlenen veriye iyi uyum sa?lad??? sonucuna var?lm??t?r.

Ölçme Arac?

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon) Ölçe?i

Format: 9 maddeden olu?an, genellikle 4 veya 5'li Likert tipi bir derecelendirme format? kullan?r (Örne?in, "Hiçbir zaman"dan "Her zaman"a kadar).

Mevcut Diller: Türkçe (Türk kültürüne uyarlanm??t?r)

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon, özellikle üniversite ö?rencileri ve ergenler (Uyarlama çal??mas?nda genellikle genç yeti?kinler kullan?lm??t?r).

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi ve genç yeti?kinlik dönemi (15-30 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: Sar?çam ve Adam Karduz'un çal??mas?, genellikle üniversite ö?rencilerinden olu?an bir örneklem üzerinde gerçekle?tirilmi?tir, zira bu grup sosyal medya kullan?m?n?n en yo?un oldu?u demografik kesimi temsil etmektedir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i. Bireylerin sosyal medya kullan?m bozuklu?u belirtilerine ne s?kl?kta sahip olduklar?n? belirtmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Davran??sal ba??ml?l?k, dijital ba??ml?l?k, psikometri, Likert ölçe?i, **Cronbach Alpha**, Do?rulay?c? Faktör Analizi, öz bildirim

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Sa?lanan kaynakta mevcut de?ildir.

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: hakansaricam@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Sa?lanan kaynakta mevcut de?ildir (Sorumlu yazar Hakan Sar?çam).

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal kayna??na ve uyarlama çal??mas?na eri?im genellikle akademik amaçlar için ücretsizdir. Ticari kullan?m veya geni? çapl? da??t?m için sorumlu yazar (Hakan Sar?çam) ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Test Y?l? (Uyarlama): 2018

Sorumlu Yazar ?leti?im: hakansaricam@gmail.com

Orijinal PDF doküman?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: sosyal-medya-kullanim-bozuklugu-olcegi-toad.pdf

Referanslar

Sar?çam, H. ve Adam Karduz, F. F. (2018). Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i'nin Türk kültürüne uyarlanmas?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *E?itimde ve Psikolojide Ölçme ve De?erlendirme Dergisi, 9*(2), 116-135. doi: 10.21031/epod.335607

Sosyal Medya Kullan?m Bozuklu?u Ölçe?i (SMKBÖ-9) Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Bu nedenle maddeler buraya eklenememi?tir. Maddelerin tam listesi için yukar?da belirtilen referans makaleye (Sar?çam & Adam Karduz, 2018) ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM